

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudcem JUDr. Janem Fífkou ve věci

žalobce: **P. M.**
zastoupený JUDr. Lukášem Haasem, advokátem
sídlem Nerudova 866/27, 500 02 Hradec Králové

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 25, 125 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 10. 2023, č. j. X,

takto:

- I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 19. 10. 2023, č. j. X, se zrušuje a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.
- II. Žalovaná je povinna do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku nahradit žalobci náklady soudního řízení ve výši 4 719 Kč k rukám zástupce žalobce.

Odůvodnění:

1. Žalobce se žalobou ze dne 29. 11. 2023 domáhal zrušení rozhodnutí žalované ze dne 19. 10. 2023, č. j. X, kterým byly zamítnuty námitky žalobce a potvrzeno rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 3. 8. 2023, č. j. X. Správní orgán prvního stupně zamítl žádost žalobce ze dne 7. 9. 2022 o zvýšení starobního důchodu o částku za vychované dítě, neboť dovedl, že o dítě J. M. (dále jen „dítě“) v období do jeho narození do zletilosti osobně pečovala v největším rozsahu jiná osoba než žalobce, konkrétně

matka dítěte Mgr. L. M. (dále jen „matka“). Odvolací správní orgán ve svém rozhodnutí tento skutkový i právní závěr shledal správným. V odůvodnění svého rozhodnutí zdůraznil, že sám žalobce v žádosti o zvýšení starobního důchodu ze dne 6. 9. 2022 uvedl, že o dítě osobně a v největším rozsahu pečoval v době od 8. 10. 2003 do 3. 1. 2011, tj. cca 7 let a 3 měsíce. To doložil rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 27. 9. 2004, č. j. P 350/2004 – 170, týkající se úpravy poměrů dítěte za trvání manželství jeho rodičů. Okresní správa sociálního zabezpečení následně vyzvala matku dítěte, která dne 3. 2. 2023 předložila své prohlášení, ve které souhlasila s údaji uvedenými žalobcem, pokud šlo o jím vymezené období, dále uvedla, že sama v největším rozsahu pečovala o jejich syna v době od jeho narození do 8. 10. 2003, tj. po dobu cca 10 let a 3 měsíců. Tato prohlášení žalobce a matky dítěte považoval odvolací správní orgán za nesporná, proto nepřistoupil k dalšímu dokazování. Uzavřel, že žalobce nesplnil podmínky pro přiznání zvýšení starobního důchodu o částku za vychované dítě, rozhodnutí správního orgánu prvního stupně je tedy správné a souladné s právními předpisy. Rozhodnutí odvolacího správního orgánu bylo doručeno žalobci dne 26. 10. 2023 a tím nabylo právní moci.

2. Proti shora popsáním závěrům se žalobce vymezil ve své žalobě ze dne 29. 11. 2023, kterou podal dne 30. 11. 2023 u Městského soudu v Praze. Ten usnesením ze dne 6. 12. 2023, č. j. 4 Ad 30/2023 – 14, postoupil věc zdejšímu soudu, kam byl spis doručen dne 18. 12. 2023. Žaloba tak byla podána včasně.
3. Žalobce v žalobě namítal, že matka pečovala o dítě maximálně pět let, následně se o ně nezajímala, v roce 1998 opustila společnou domácnost a péči o dítě nechala na žalobci. Na tuto skutečnost žalobce správní orgány opakovaně upozornil, ale nevzaly to v potaz. Závěr správního orgánu, že matka o dítě pečovala 10 let a 9 měsíců, je tak nesprávný, založený pouze na tvrzení matky. Žalobce navrhl, aby dokazování bylo doplněno obsahem spisů vedených u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 14 C 19/2003 (o rozvod manželství žalobce a matky dítěte) a sp. zn. P 350/2004 (o úpravě poměrů dítěte) a výsledkem jeho syna J. M. Navrhoval, aby rozhodnutí odvolacího správního orgánu bylo zrušeno a věc vrácena k dalšímu řízení.
4. Žalovaná ve vyjádření k žalobě ze dne 10. 1. 2024 setrvala na svém názoru, že nárok žalobce na zvýšení starobního důchodu nebyl dán. Zopakovala důvody uvedené již v napadeném rozhodnutí a vyzdvihla, že skutkový závěr o tom, že žalobce osobně v největším rozsahu o dítě pečoval jen v období od 8. 10. 2003 do 3. 1. 2011, vychází z vyjádření samotného žalobce, které bylo potvrzeno matkou dítěte. Matka čestně prohlásila, že o dítě osobně pečovala v největším rozsahu do narození do 8. 10. 2003, tedy více než 10 let, a žalobce neprokázal opak. Žalobce sám tvrdil, že péči o syna převzal v roce 2003, a dokládat to rozsudkem opatrovníckého soudu z roku 2004. Žalovaná přidala i obecnou úvahu o důvodech zavedení tzv. výchovného, kterým mělo dojít k narovnání výše důchodů mezi muži a ženami, kdy u žen dochází ke snižování důchodů vlivem kariérních výkyvů při péči o děti, zejména v prvních letech života dítěte. Trvala proto na správnosti svého rozhodnutí a navrhla zamítnut žaloby.
5. Při ústním jednání dne 19. 3. 2024 účastníci setrvali na svých stanoviscích. Soud provedl dokazování obsahem listinami založenými do spisu správního orgánu, zejména žádostí o zvýšení starobního důchodu za vychované dítě, kterou podal žalobce u Okresní správy sociálního zabezpečení Hradec Králové dne 7. 9. 2022. V části D žádosti čestně prohlásil, že osobně a v největším rozsahu pečoval o dítě J. M., v době od 8. 10. 2003 do 3. 1. 2011. V části G žádosti (doplňující informace) ale také uvedl: „dítě mi bylo svěřeno do péče již

před rozvodem manželství z důvodů, že matka o syna neprojevovala zájem delší dobu“. Z čestného prohlášení ze dne 5. 2. 2023, které sepsala matka dítěte, vyplývá její souhlas s údajem, že v období od 8. 10. 2003 o dítě v největším rozsahu pečoval žalobce, současně ale uvedla, že ona o dítě v největším rozsahu pečovala do tohoto data (tj. od 3. 1. 1993 do 8. 10. 2003), z toho důvodu opustila i lépe placenou práci. V podkladech správního orgánu prvního stupně je pak i rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 27. 9. 2004, č. j. P 350/2004 – 170, o úpravě poměrů nezletilého dítěte J. M. za trvání manželství jeho rodičů (viz níže). Ze spisu správního orgánu dále vyplývá, že dne 22. 8. 2023 žalobce podal námitky proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně, kdy popsal své soužití s matkou dítěte, krizi jejich manželství a chování matky. Tvrdil, že matka se odstěhovala ze společné domácnosti v roce 1998, poté tam docházela jen zřídka, veškerou péči o dítě nechala na žalobci. Ani po rozvodu manželství a soudní úpravě poměrů dítěte matka neplnila svoji rodičovskou a vyživovací povinnost, nerealizovala styk s dítětem.

6. K návrhu žalobce si soud k důkazu vyžádal spisy Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 14 C 19/2003 (o rozvod manželství žalobce a matky dítěte) a sp. zn. P 350/2004 (o úpravě poměrů dítěte). Z jejich obsahu zjistil, že manželství žalobce a jeho manželky Mgr. L. M. (matky dítěte) bylo rozvedeno ke dni 30. 10. 2006, kdy nabyl právní moci rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 4. 10. 2006, č. j. 21 Co 278/2006 – 99. V souvislosti s rozpadem manželství byla řešena i otázka péče o tehdy nezletilého J. M., syna rozvádějících se manželů. První návrh na úpravu poměrů dítěte podal žalobce dne 17. 1. 2003. Navrhl svěřit dítě do péče matky s tím, že „u matky bude mít syn kvalitnější výchovné prostředí“. Opatrovník dítěte ve zprávě pro soud dne 26. 2. 2003 sdělil, že rodina obývá družstevní byt, rodiče vedou částečně společnou domácnost, nezletilý J. měl výchovné problémy, pro které byl na dvouměsíčním diagnostickém pobytu v SVP Návrat. Nezletilý opatrovníkovi sděloval, že nechce být s matkou ani s otcem, že raději půjde do dětského domova. Při svém výsledku u opatrovnického soudu dne 2. 4. 2003 žalobce uvedl, že s matkou dítěte žijí v jednom bytě, péči o syna přizpůsobují pracovní době matky, na víkendy se v péči střídají. Totéž uvedla i matka dítěte při své výpovědi dne 11. 4. 2003, když doplnila, že nezletilého J. v době její nepřítomnosti hlídá sousedka nebo sestra. Do opatrovnického spisu je také založen e-mail sepsaný žalobcem dne 14. 4. 2003, kde matce sděluje: „hlídám pondělky a středy a pátky s víkendem, kdy jej budu mít. Ostatní dny je Tvá starost“. Shodně se žalobce vyjádřil i při jednání dne 19. 2. 2004 na OSPOD, kde uvedl, že by chtěl dodržovat ústní dohodu, že on by se o syna staral v pondělky a středy, o víkendech by se střídali. Dále je v opatrovnickém spisu zachyceno, že žalobce dne 15. 9. 2004 oznámil soudu, že musel opustit dosavadní byt, aby předešel svému napadání ze strany matky. Zajistil si náhradní bydlení, ale bez syna. Následně podal dne 17. 9. 2004 opatrovník k Okresnímu soudu v Hradci Králové návrh na nařízení předběžného opatření, aby byl nezletilý J. předán do péče Dětského diagnostického ústavu v Hradci Králové. V návrhu popsal, že žalobce dne 14. 9. 2004 opustil společnou domácnost a nezletilého J. tam zanechal v péči matky, ta však opatrovníkovi sdělila, že není schopná a ochotná se o dítě postarat. Na základě těchto informací okresní soud zahájil řízení o ústavní výchově nezl. J. Žalobce, když se to dozvěděl bezprostředně při jednání dne 20. 9. 2004, nakonec souhlasil s tím, že syna přijme do své péče, což se nakonec stalo rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 27. 9. 2004, č. j. P 350/2004 – 170.

7. Krajský soud následně přezkoumal napadené rozhodnutí podle § 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), v mezích žalobních bodů, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Při svých úvahách vycházel z relevantní právní úpravy:
8. Podle ustanovení čl. II zákona č. 323/2021 Sb. bodu 1 se starobní důchody přiznané ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, zvýší o 500 Kč měsíčně za každé dítě, které pojištěnec vychoval, od splátky důchodu splatné v lednu 2023, jsou-li splněny podmínky stanovené v bodech 3 až 5; toto zvýšení náleží k procentní výměře starobního důchodu.
9. Podle ustanovení čl. II zákona č. 323/2021 Sb. bodu 3 podmínky výchovy dítěte se pro účely zvýšení podle bodu 1 posuzují u všech pojištěnců podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán, pokud se dále nestanoví jinak; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečoval muž. Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení podle bodu 1 současně započítat více osobám. Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy. Zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží, pokud se pojištěnec vůči dítěti dopustil jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem podle trestního zákoníku nebo obdobných úmyslných trestných činů podle dříve platných právních předpisů.
10. Podle ustanovení čl. II zákona č. 323/2021 Sb. bodu 5 nejedná-li se o případ uvedený v bodě 4 větě první nebo druhé, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 na základě písemné žádosti podané na předepsaném tiskopisu. V této žádosti se uvádějí údaje o vychovaných dětech a o době a rozsahu osobní péče o dítě a čestné prohlášení, že osoba pečovala o dítě v největším rozsahu a že nenastala překážka pro zvýšení starobního důchodu uvedená v bodě 3 větě poslední; údaje o vychovaných dětech lze doložit rodným listem dítěte nebo jiným dokladem o vztahu k dítěti. Tento tiskopis obsahuje též poučení o důsledcích uvedení nepravdivých údajů. Žádost se podává v případě starobních důchodů přiznaných před 1. lednem 2023 nejpozději do 31. prosince 2024; žádost lze podat nejdříve 1. září 2022 s tím, že pro žádosti podané před tímto dnem se použije obdobně ustanovení § 83b odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Nebyla-li žádost podána lhůtě uvedené ve větě čtvrté, zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží. Podává-li se po 31. prosinci 2022 žádost o přiznání starobního důchodu ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, zvyšuje se starobní důchod podle bodu 1 jen za výchovu toho dítěte, které pojištěnec uvedl v žádosti o přiznání starobního důchodu, s tím, že věta druhá platí obdobně; není-li tato podmínka splněna, zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží.
11. Podle ustanovení § 3 zákona č. 500/2004 Sb. správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „správní řád“), nevyplývá-li ze zákona něco jiného, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2.

12. Po důkladném posouzení a s ohledem na shora citovanou úpravu soudu nezbylo, než žalobou napadené rozhodnutí zrušit.
13. Se žalovanou lze souhlasit v tom, že sám žalobce v žádosti ze dne 7. 9. 2022 výslovně uvedl, že osobně a v největším rozsahu pečoval o dítě J. M. v době od 8. 10. 2003 do 3. 1. 2011, což následně potvrdila i matka dítěte. Správní orgán se s tímto údajem spokojil a dovodil, že v předchozím období od 3. 1. 1993 do 8. 10. 2003 o dítě v největším rozsahu pečovala matka. V tom ovšem vycházel jen a pouze z vyjádření matky, aniž by si vyžádal stanovisko žalobce nebo aby tuto skutečnost podepřel důkazy. Správní orgán přitom zcela pominul, že žalobce již v žádosti ze dne 7. 9. 2022 v části G uvedl, že již před rozvodem manželství matka o dítě neprojevovala zájem „delší dobu“. Žalobce tak vlastně korigoval časový údaj o době, kdy osobně a v největším rozsahu pečoval o dítě uvedený v části D žádosti. I když se tak stalo až v námitkách ze dne 22. 8. 2023, žalobce následně specifikoval dobu, po kterou o dítě převážně pečoval, od roku 1998, tedy od 5 let věku dítěte. Správní orgán na tyto informace nereagoval, žalobce nevyzval k vysvětlení rozporů mezi údají v části D a G žádosti, resp. mezi žádostí a obsahem námitek, tyto rozpory nezkoumal a hlavně se s nimi nevypořádal ve svém rozhodnutí.
14. V projednávané věci tak zůstaly nevyřešené pochybnosti o době, kdy žalobce osobně a v největším rozsahu pečoval o dítě J. M. Byť tyto pochybnosti byly zapříčiněny především rozpornými tvrzeními žalobce v žádosti o zvýšení starobního důchodu, nebylo na ně žalovanou reagováno, v důsledku čehož dosud provedená skutková zjištění žalované nejsou dostatečná. Žalovaná se spokojila se souhlasným vyjádřením žalobce a matky dítěte ohledně období od 8. 1. 2003, předchozímu období se už blíže nevěnovala a vycházela pouze z jednostranného prohlášení matky dítěte, ke kterému se žalobce v řízení před orgánem prvního stupně vůbec nevyjádřil, v námitkách ze dne 22. 8. 2023 ho sporoval a předložil vlastní tvrzení o tom, že o dítě v největším rozsahu pečoval již od roku 1998. Ani na toto (již konkrétnější) tvrzení ale správní orgán nereagoval a i v žalobou napadeném rozhodnutí se nijak nevypořádal s rozporným tvrzením žalobce a matky dítěte týkajícími se doby od 3. 1. 1993 do 8. 10. 2003. Naopak znovu uvedl, že prohlášení rodičů o jejich péči o dítě jsou nesporná, byť - jak výše uvedeno - rodiče shodně (nesporně) popsali jen období od 8. 10. 2003 do 3. 1. 2011, zatímco předchozí období popsali rozdílně.
15. Krajský soud proto musel napadené rozhodnutí zrušit pro vady řízení za použití § 78 odst. 1 s. ř. s. a vrátit věc žalované k dalšímu řízení. V dalším řízení bude žalovaná (případně správní orgán prvního stupně) zkoumat, který z rodičů pečoval osobně a v největším rozsahu o dítě J. M. Vycházet může (mimo jiné) z výše uvedených spisů Okresního soudu v Hradci Králové o rozvodu manželství žalobce a matky dítěte a o úpravě poměrů dítěte. V úvahu pak přicházejí i další důkazy, ať již listinami předloženými účastníky nebo, bude-li to vhodné a potřebné, výslechy svědků (v soudním řízení byl kupř. navržen důkaz výslechem svědka J. M.). Zjištěné skutečnosti je pak správní orgán povinen posoudit v rámci hodnocení skutkového stavu a náležitě se s nimi vypořádat ve svém rozhodnutí. Tím spíše, že podle obsahu soudních spisů Okresního soudu v Hradci Králové, zjištěného při jednání u soudu dne 19. 3. 2024, nebyla situace s péčí o dítě zdaleka tak černobílá, jak žalobce popsal ve svých námitkách proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně a následně ve správní žalobě.
16. O nákladech řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl na věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů

řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. V dané věci náleží náhrada nákladů řízení úspěšnému žalobci. Náklady jsou tvořeny především odměnou advokáta za tři úkony právní služby (převzetí zastoupení, sepsání žaloby, účast při jednání) po 1 000 Kč (§ 9 odst. 2 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, dále jen „AT“). Soud žalobci nepřiznal odměnu počítanou podle § 9 odst. 4 AT (tj. 3 100 Kč za jeden úkon právní služby), jak vyúčtoval žalobcův zástupce, neboť ve věcech nároků fyzických osob v oblasti důchodového pojištění musí být stanovena podle § 9 odst. 2 AT, tedy z tarifní hodnoty 5 000 Kč, takže odměna podle § 7 AT činí 1 000 Kč za jeden úkon právní služby. Ke každému z úkonů právní služby náleží náhrada hotových výdajů podle § 13 odst. 1, 4 AT ve výši 300 Kč. Soud dále přiznal náhradu za DPH ve výši 21 % ze součtu 3 900 Kč (3 x 1 000 + 3 x 300), celkem tak žalobci náleží náhrada 4 719 Kč, kterou je třeba uhradit k rukám zástupce žalobce (§ 149 odst. 1 o. s. ř. za použití § 64 s. ř. s.) ve lhůtě tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení:

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 19. března 2024

JUDr. Jan Fifka v. r.
samosoudce